

Liturgie voor de viering van zondag 24 november 2019, Eeuwigheidszondag

Plaats: Ontmoetingskerk

Aanvangstijd: 10.00 uur

Voorganger: ds. Peter van der Schans

Organist: Eugène Broekman

Fluit: Ellen Metaal

Hobo: Irma Waterreus-Metaal

Lector: Gratia Kraaijeveld

Nevendienst: KND (groep 1 t/m 7) en TND (groep 8 t/m klas 3); TND vanaf 10.00 uur.

Kinderen en tieners komen vóór de gedachtenis terug in de kerk.

Bijzonderheden: In deze dienst gedenken we wie ons zijn voorgegaan.

Protestantse
Kerk

Protestantse gemeente te IJsselstein

Voor wie wil: u kunt vóór de dienst zelf een kaarsje aansteken, in het stiltecentrum achter het orgel. Er is een houder waar de kaarsjes op geplaatst kunnen worden.

De Paaskaars brandt

Muziek vooraf

AAN HET BEGIN

Welkom

Toewijding door stil gebed en muziek

We gaan staan

Groet en bemoediging

We zingen: **Licht dat ons aanstoot in de morgen**
(Lied 601:1 en 2)

Openingsgebed

Here God,
 we komen hier met harten vol
 van de meest uiteenlopende gevoelens en gedachten.
 We dragen mee ons verdriet
 om dierbaren die zijn gestorven.
 Dichtbij, uit de kring van gezin, familie of vrienden / vriendinnen.
 Nog maar pas geleden of al langer.
 Maar vaak nog alsof het gisteren was.

We dragen mee het verdriet
 van zoveel mensen die we niet kennen.
 We horen en zien er over via de media.
 Drama's die ons begrip verre te boven gaan.
 We voelen de tranen.
 Onze keel is afgekneld.
 Ons hart bonkt en bonkt.
 God, waar heen met dat alles?
 Eigenlijk hebben we geen ander adres dan het uwe.
 God, ga met ons mee
 door de tijden heen.
 Bemoedig ons met uw woord,
 hier in de kerk,
 in de nevendienst,
 bij mensen thuis en overal.
 Amen.

We zingen: **Alles zal zwichten en verwaaien** (Lied 601: 3)

*Tijdens het naspel mogen de kinderen naar voren komen.
 We gaan weer zitten*

Gesprek met de kinderen:

Zijn jullie wel eens verdrietig?
 Wanneer?

Als ik dan zeg: "Wees blij!"
 Lukt dat dan?

Vertel dat Paulus ons vandaag zegt dat we blij moeten zijn. Het is geen advies of tip die Paulus ons hier geeft, maar een bevel. We moeten blij zijn. Altijd! Wat er ook gebeurt.
 Daar gaan jullie mee aan de gang bij de nevendienst.
 Maar laten we eerst samen zingen.
 Want er is ook veel vrolijkheid en blijheid in onze wereld.

We zingen: **Zie de zon, zie de maan** (Psalm 8b)

Het licht wordt door de kinderen meegenomen.

Gebed om ontferming:

(Het valt mij zwaar)

Here God,
 het valt ons zwaar deze wereld
 met de ogen van het geloof
 te zien en te verstaan
 toch dragen we onze gebeden op:

aan mensen die in oorlog
 en catastrofes leven.
 Aan mensen die hongeren
 en door angst zijn overmand.
 Aan mensen die vervolgd worden
 en kinderen die zijn misbruikt.
 Aan huwelijken die verdrogen
 in de woestijn van voorspelbaarheid.
 Aan mensen die de hoop opgeven
 en krachteloos zijn zonder initiatief.
 Aan mensen die zwaar ziek zijn
 en de dood voor ogen hebben.
 Of gestorven zijn.
 Aan mensen die op drift zijn geraakt
 en die niemand meer welkom heet.

Heer,
 wees weer de God van leven.
 Wees weer de hand
 onder dit bestaan,
 onder hun bestaan,
 onder mijn bestaan.
 Heer,
 ontferm U!
 Amen.

(Alfred C. Bronswijk, Ladders naar de hemel, p. 71)

We zingen: **Zolang wij ademen** (Lied 657: 1, 2, 4)

DIENST VAN HET WOORD

Lezing uit de Bijbel: Psalm 90:1-6.10-17 Gratia Kraaijeveld

901 Een gebed van Mozes, de godsman.
 Heer, u bent ons een toevlucht geweest
 van geslacht op geslacht.
 2 Nog voor de bergen waren geboren,

voor u aarde en land had gebaard –
u bent, o God, van eeuwigheid tot eeuwigheid.

3U doet de sterveling terugkeren tot stof
en zegt: ‘Keer terug, mensenkind.’

4Duizend jaar zijn in uw ogen
als de dag van gisteren die voorbij is,
niet meer dan een wake in de nacht.

5U vaagt ons weg als slaap
in de morgen, als opschietend gras
6dat ontkiemt in de morgen en opschiet,
en ’s avonds verwelkt en verdort.

...

10Zeventig jaar duren onze dagen,
of tachtig als wij sterk zijn.

Het beste daarvan is moeite en leed,
het gaat snel voorbij en wij vliegen heen.

11Wie kent de kracht van uw toorn,
wie vreest oprecht uw woede?

12Leer ons zo onze dagen te tellen
dat wijsheid ons hart vervult.

13Keer u tot ons, HEER – hoe lang nog?
Ontferm u over uw dienaren.

14Vervul ons in de morgen met uw liefde,
laat ons van blijdschap juichen, al onze dagen.

15Geef ons vreugde, vergoed de dagen dat u ons kwelde,
de jaren dat wij ellende doorstonden.

16Toon uw daden aan uw dienaren,
maak uw glorie bekend aan hun kinderen.

17Laat ons uw genade zien, Heer, onze God.
Bevestig het werk van onze handen,
het werk van onze handen, bevestig dat.

We zingen: **Psalm 103:6 en 7**

Overweging

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!

Ik merk dat er spanning bij me los komt als ik de psalm lees. God is ver weg. In elk geval in de tijd. Van vóór de schepping. Van voor de “... *de bergen waren geboren, voor u aarde en land had gebaard – u bent, o God, van eeuwigheid tot eeuwigheid.*”

God is van toen. Maar waar is hij nu dan? En morgen? En overmorgen?

Tegenover deze God staat de mens. En een mens is van heel andere orde dan God. We zijn vluchtig en voorbijgaand. We zijn klein, nietig. Kwetsbaar. Hét beeld in de Bijbel daarvoor is het gras. Of een bloem. We zongen het ook uit aan de hand van Psalm 103. Het gras ontkiemt ’s morgens. Het schiet op. Het keert zich naar de zon om levenslicht te krijgen. Maar er

komen barre winden. Het gras, de bloem knakt. Het verwelkt en verdort. Het sterft en is aan het einde van de avond niet meer te vinden.

Het is net als bij de mens. We worden geboren, peuteren en kleuteren. We puberen en groeien op tot volwassenen. En dan takelen we af, senioren, bejaarden en we sterven. Psalm 90 zegt: het is kort, gaat snel. Het leven is maar voor even. En dan keren we terug naar het stof.

Is dat onze ervaring? Misschien niet altijd. Mensen sterven als ze amper geboren zijn, of daar vlak voor al. Kinderen en jongeren gaan dood. En tegenwoordig is 70 of 80 jaar meer gewoonte dan uitzondering.

En ook als iemand gestorven is, zoek je naar nalatenschap. Naar herinneringen, verhalen, stoffelijke zaken als servies, foto's, sieraden. Velen van u weten dat mijn moeder 8 november overleed. En gisteren was ik met mijn broers en de kinderen van mijn al eerder overleden zus in het appartement van mijn moeder. Om te zien wat er allemaal moet gebeuren. Om te kijken en te overleggen wie wat zou willen hebben. Mijn moeder had al van veel uitgelegd hoe ze het had gedacht. Maar er zat wel een zekere onevenwichtigheid in. En dan zoek je met elkaar naar een manier waarop ieder kind en kleinkind recht gedaan wordt. Of het nu met de iPad is of een sieraad of een spelletje. Je probeert iets mee te nemen wat zorgt voor een blijvende herinnering.

En tóch, Psalm 90 zegt: Wat is een mensenleven? Wat stelt het voor? Op zich is het heel veel. Dat zal ieder erkennen die een dierbare heeft verloren. Op zich, voor ons is een mensenleven niet niks. Maar tegenover de God uit het begin van de Psalm is het mensenleven maar kort. God is van eeuwigheid tot eeuwigheid. Hij is geen grasspriet. Geen bloem. Maar God.

Hoe gaat de dichter van de psalm daar verder mee om? Hoe vind je je weg tussen de vluchtigheid van de mens en de duurzaamheid van God?

De dichter is een mens die zich verbonden weet met een hele gemeenschap, met zijn volk. Hij is geen individu op zichzelf.

Mogelijk is de psalm geschreven in of na de Babylonische ballingschap. Dus toen het volk in een grote crisis verkeerde, omdat het gevangen zat. Of omdat het net bevrijd was maar nog niet goed wist hoe of het allemaal zou moeten. Het kan ook zijn, dat er sprake is van andere slechte tijden. Bijv.: een sprinkhanenplaag, een dreigende vijand, een hongersnood, of een besmettelijke ziekte dan wel epidemie. De tijden zijn in elk geval slecht: nood, ellende, en dood.

God was van geslacht op geslacht een toevlucht. God was de tijden door een stadsmuur waar je je achter kon beschermen, een hulp in nood. Maar nu, hoe gaat het als God weg is, verborgen, verduisterd... Waar is dan de schuilplaats, de shelter, de opvang voor kwetsbare en vluchtige mensenkinderen?

Vanuit die crisis gaan de bidden. Tja, nood leert in dit geval bidden. Dat gaat niet altijd zo. Nood leert het ook áf om te bidden. Maar hier wordt gebeden. Vanaf vers 12 gaat de dichter rechtstreeks naar God bidden. En wie gaat bidden wordt wijs.

God is verdwenen, onvindbaar, het zicht op hem verduistert. De dichter vraagt of God zich wil omkeren naar de mensen toe.

En dan gaat het om een vraag aan de HEER. Aan de God die Mozes heeft leren kennen als: 'Ik ben die ik ben'. Of als 'Ik zal er zijn voor jou!' Je doet een indringend beroep op de God die van ouds mensen nabij is geweest. Je houdt hem voor dat je dan ook wat mag verwachten voor vandaag en voor morgen.

Als je al die namen gaat noemen straks – al die namen van mensen die gestorven zijn. 27 namen dit jaar. En dan ook nog denkt aan al die andere die gestorven zijn. Eerder al. Of op andere plekken. Is dan het enige dat je kunt zeggen: Ga bidden!

Misschien ervaart u dat wel als heel plat en simpel. En wat haalt het uit? Wat moet je er mee? Gestorven is gestorven.

Ja, Psalm 90 leert dat het in zekere zin normaal is dat mensen sterven. Liever oud en der dagen zat. Maar soms helaas ook anders, korter.

Maar daarnaast zou ik geen ander adres weten om verdriet en frustratie om het sterven te uiten dan bij God. Dan bij de HEER, dan bij die 'Ik zal er zijn voor jou!'.
En dan krijs je van woede en teleurstelling. Of je zit vol en vast als een blok en weet niet anders dan te zwijgen. Maar ook als is het een vloek en een zucht – het is bidden. Ook al is het stil – er is een ruimte van verbondenheid.

En als je woorden zoekt, dan kun je zeggen of zingen:

13Keer u tot ons, HEER – hoe lang nog?

Ontferm u over uw dienaren.

14Vervul ons in de morgen met uw liefde,

laat ons van blijdschap juichen, al onze dagen.

En dan mogen we ervaren dat de HEER ook morgen en overmorgen met ons meegaat. En draagt als we vallen. In liefde.

Amen.

Muziek: Inleiding op en voorspel van Lied 916

We zingen: **Je kunt niet dieper vallen** (Lied 916)

De kinderen en tieners komen terug uit de kinder- en tienernevendienst.

DIENST VAN DE GEDACHTENIS

Inleiding:

Laten wij bij God en bij elkaar
in gedachtenis roepen de namen
van hen die wij het afgelopen kerkelijk jaar
uit handen moesten geven en die ons dierbaar waren.

Hierna haalt de ouderling van dienst de schaal met de naamsteentjes uit het stiltecentrum

We gaan staan

Gedachtenis:

bij het noemen van elke naam wordt een kaarsje aangestoken met het licht van de Paaskaars.
Bij sommige namen zal een wit steentje met de naam neergelegd worden.

We gedenken:

21 november 2018

Margje van Wijngaarden-Eijkelestam

89 jaar

8 december 2018

Gerritje Johanna Kuipers-van Elk

93 jaar

20 december 2018

Alberdina Schinkel-Knotters

92 jaar

28 december 2018

Johannes Willem Kirpenstein

79 jaar

7 februari 2019

Pietje van Mourik - van Vugt

96 jaar

10 februari

Aaltje Johanna de Gooijer-de Jong

81 jaar

13 februari

Dirk van Leeuwen

83 jaar

We zingen: **Nu wij hier de namen noemen**

(tekst: Reinier Kleijer / melodie: Lied 730)

*1 Nu wij hier de namen noemen
van wie niet meer bij ons zijn,
en wij ons verslagen voelen
door de leegte en de pijn,
leg uw troost in onze harten:
dat U al die namen weegt
en met niet te onderschatten
liefde hen voorgoed omgeeft.*

13 februari

Willem Gerrit Vonk

80 jaar

14 februari

Hendrika Nederlof-Diepeveen

93 jaar

21 februari

Marrigje van Rhenen-van Soolingen

86 jaar

11 maart

Cornelis Muis

55 jaar

11 maart
Mathilda Johanna Esther Amelo
89 jaar

22 maart
Gerrit Hendrik van Gestel
88 jaar

21 april
Martinus Adrianus Schouten
82 jaar

We zingen:

*2 Nu wij hier de kou, de kilte
van de dood en het gemis
weer ervaren, – hoe de stilte
om ons heen gekomen is,
bidden wij, God, om uw warmte:
sla uw liefde om ons heen
als met onvermoede armen
zoals U kunt, U alleen.*

8 mei
Sjiewke Vonk-Pijlman
78 jaar

12 juni
Frans Maris
74 jaar

12 juni
Christiaan de Goijer
81 jaar

30 juni
Hendrika van Leeuwen-Vonk
82 jaar

21 juli
Wilhelmina Alida Verhoef
92 jaar

29 juli
Hillechien Kuiper-Viel
87 jaar

27 augustus
Willemijntje van Brenk-Manschot

88 jaar

We zingen:

*3 Nu wij hier met tranen vechten,
uiting van verdriet en pijn,
omdat wij door het onthechten
uit het lood geslagen zijn,
leg uw hand op onze schouders,
geef ons troost en geef ons kracht.
Wil uw licht ons niet onthouden,
anders lijkt de dag een nacht.*

7 september

Fedde Oldenziel

71 jaar

21 september

Marinus Johannes de Leeuw

96 jaar

25 september

Jannetje de Waart-van Manen

89 jaar

28 september

Jan Anton van der Vlist

79 jaar

4 oktober

Hendrica Sophia Schram-Kordes

83 jaar

7 oktober

Alberta Sterkenburg-Leutscher

87 jaar

We zingen:

*4 Nu wij hier tezamen treuren
– wij getekend door verdriet –,
laat uw Woord aan ons gebeuren:
dat U onze wonden ziet;
dat U ons een weg wilt banen
en een toekomst voor ons schept,
dat wij niet ten onder gaan en
dat U uit de dood ons redt.*

We gedenken de namen van hen die we in ons hart meedragen – allen die we nog dagelijks missen – en van hen die naamloos gestorven zijn.

Nu zij van ons zijn heengegaan,
ontvallen aan de tijd
en wij nog tasten tevergeefs
naar hun aanwezigheid.
Nu blijft voor ons die nabestaan
hun naam in onze kring:
genoemd, geliefd en stil bewaard
als een herinnering.

Nu zij voorgoed zijn heengegaan
en hoog in aanzien zijn,
en wij hier onder ogen zien
een sterveling te zijn.
Blijft ons een beeld, een bloem, een lied,
een woord in onze kring.
En pijn om leegte en gemis,
alleen herinnering.

Voorbij aan woorden en de tijd,
vergetelheid en pijn.
Voorbij het afscheid en de dood,
waar onze grenzen zijn.
Daar komen zij behouden aan,
verwelkomd en verwacht,
door EEN die louter liefde is
en hen heeft thuisgebracht.

(Ben Sleumer)

Stilte

Muziek

De ouderling van dienst brengt het boek met de namen en de schaal naar het stiltecentrum

DIENST VAN HET ANTWOORD

Gebeden: dankgebed, voorbeden, stil gebed en het Onze Vader'

Dankgebed

Voorbeden:

Wij bidden U, God, voor hen
die wij door de dood hebben verloren
die wij gedenken in zoveel dat zij voor ons waren
in dankbaarheid om al het goede
dat wij van hen ontvangen hebben
om al de tederheid, om al de wijsheid
om al de vreugde, om het leven
die wij met hen hebben gedeeld.

Wij bidden U voor ons
 om uw licht in onze duisternis
 wilt u meedragen wat wij alleen niet kunnen dragen
 wilt u horen wat wij niet kunnen zeggen
 wilt u ons met vrede vervullen.

Wij bidden U, God, voor hen
 die leven moeten in de schaduw van de dood
 in verpleeghuizen en ziekenhuizen
 maar ook op die plaatsen in ons land en in de wereld
 waar mensen elkaar bedreigen
 en naar het leven staan.

Geef, dat mensen steeds beter leren beseffen
 wat een mensenleven waard is
 hoe kostbaar het is dat wij leven kunnen
 hoe kostbaar het ook voor anderen is

Wil ons doen beseffen
 hoe kostbaar een samenleving is
 waar mensen anders kunnen zijn
 en worden ontmoet met openheid en respect
 wilt u ons helpen te verstaan
 wat ons leven ten diepste kan zijn
 in verbinding met U
 als mensen van U.

(Severien Bouman, *Gebeden*, p. 39-40)
 In leven en dood

Stil gebed

Onze Vader

Delen van de bloemengroet

Inzameling van de gaven
 Intussen luisteren we naar muziek

Wie dat wil kan de kinderen uit de crèche ophalen.

AAN HET EINDE

We zingen (staande) slotlied:
God, schenk ons de kracht (Lied 418: 1, 2, 3)

Zegen:

(Als de brug tussen gisteren en morgen.)

Dat de levenskracht van voorouders
en de idealen van kinderen je dragen.

Dat vreugde en verdriet om wat geweest is
en de verwachtingen naar wat komt
je staande houden.

Dat de levenservaring van anderen
en de nabijheid van je geliefden je inspireren.

Dat je wortelt in de akker van je leven,
dat je voorzichtig, maar onweerstaanbaar
uitgroeit tot wie je ten diepste bent.
Dat je leven door te snoeien wat dood is,
licht krijgt en uitbot.

Dat je leven door te geleiden wat vergroeid is
nieuwe kansen krijgt.

Leef in verbondenheid
met wie je voorgingen en na je komen
met je geliefden die net als jij op weg zijn.
Leef in verbondenheid met je ziel
en luister naar de stem van de stilte.
Ga verder op jouw weg.
De vrede van God vergezelt jou en hen die bij je horen!
In de Naam van der Vader, de Zoon en de Heilige Geest.

We zingen: *Amen, amen, amen!* (Lied 431C)

Muziek

Inzameling van de gaven bij de uitgang

Na afloop van de dienst kunnen de nabestaanden die dat willen het lichtje dat voor hun dierbare ontstoken is en evt. het steentje met haar of zijn naam voorin de kerk ophalen.